

Életet adó humanitás

Amikor a véradoállomás igazgatói szobájába benyitottam, az orvos, a laboráns, a matematikus éppen a pécsi betegről, a műtéthez szükséges vérkészítményről beszélgettünk. A fiatal nőt alig néhány perce szállították helikopterrel Szegedre, hogy egy jól szervezett, „életmentő akcióval” egészséges vesével ajándékozzák meg.

— **Miért éppen itt, Szegeden hajítják végre ezt a műtétet?** — kérdeztem dr. Gál György egyetemi tanártól, a véradoállomás vezetőjétől.

— Nem valamiféle véletlen folytán. A SZOTE 1. számú sebészeti klinikájára a dél-magyarországi veseátültetések regionális központja, s minthogy — tudva levő — ez a műtét igen nagy körültekintést igényel, alapos vizsgálatok után ítélik meg, hogy a várakozók közül kinek a szervezete a legalkalmasabb az országban az új vese befogadására. Itt a véradoállomáson, a laboratóriumban meghatározzák a vesét adó ember vércsoportját, szöveti típusát, és telexen azonnal továbbították az adatokat Budapestre. Ott számítógép hozta meg a lehető leghelyesebb döntést, s a pécsi betegre esett a választás. Az 6 vércsoportja és szövettípusa mutatta a legközelebbi „rokonságot” a donoréval. A pécsi műveállomás már — mint hallotta — el is küldte ide a beteget.

— **Mikor lesz a műtét?**

— Még ma. Már lázasan folynak nálunk is az előkészületek. Ha kíváncsi rá, szívesen megmutatom miként.

Amíg végig megyünk a hároméves, de még mindig újként megőrzött épület folyosóján, Marika köszön rám, akinek hangját már bemutatkozás nélkül is megismerem a telefonban. Ő az, aki hetente megkeres, hogy elmondja, a Vöröskereszt és az állomás véradoállomásán a szegedi vállalatok, intézmények hány száz dolgozója adott vért. A nagy számok föl sorolásakor olyan öröm és büszkeség árad a hangjából, mintha valamilyen egyéni boldogság érte volna. Ez a látogatás is megerősítette azt a benyomást: a véradok, a véradoállomások közösségét valamiféle titkos, családi kötelék tartja össze.

A centrifugáló helyiségben fémestisztaság. A gépek már elvégezték munkájukat: az üvegekben jól láthatóan leülepedtek a vér sejtjei, a szalmasárga plazma.

— A kettőt vákuumrendszerben, steril körülmények között szétválasztjuk. Ha kisebb fordulatokra állítjuk a centrifugát, akkor a vérlemezkék a plazma bizonyos szintjében lebegnek, és csak ezt a réteget szívhatjuk le. Ez lesz a vérlemezke-készítmény. Ha tisztán vörösvérsejtet akarunk nyerni, életani konyhasóoldattal többször átmoszuk és centrifugálásal is jól elkülöníthető. A modern transzfúziós terápia ma már csak azokat a véralkatrészeket viszi be a szervezetbe, amelyek éppen szükségese van. No, de térjünk vissza a pécsi beteghez. Kukkaskáljon csak át ezen az ablakon!

— A teljesen steril, légkondicionált szobában az 6 részére készítik éppen a vörösvérsejt-masszát. Különleges gondosságot igényel ez a munka.

— **Meg tudná-e mondani, ki az, aki véradoként segíti az egyes műtéteket, mondjuk a mai operáció sikerét?**

Természetesen követhető a vér útja az önzetlen ember-től a gyógyulásra váróig. Sokszor meghatározott pillanatoknak is tanúi vagyunk, ha úgy hozzá a sors, vagy a mi szervezésünk, hogy vérado és beteg összetalálkozik. De ez a segíteni akarás szervezett hálózattá is növekedett. A pécsi beteg, akikt Budapestben „szürtek ki” a szegedi műtetre, hódmezővásárhelyi vért fog kapni.

— **Tehát városok közötti „humanitáról” is beszélhetünk?**

— Ma már igen. A szegedi véradoállomás regionális feladatokat lát el: Bács, Békés, Csongrád és Szolnok megye vérado állomással együtt biztosítja a klinikai műtétekhez, különböző kezelésekkhez szükséges vért. Hogy mi indokolta ezt az együttműködést? Az, hogy a klinikák beteget jórészt nem is szegedi, hanem a környező megyékből érkeztek, a véradás minden terhe pedig — korábban — csak a város és a járás véradoira hárult. Ma már a kölcsönös segítség jellemzi kapcsolatunkat, amelynek

számos szakmai, gazdasági előnye is van.

— **Sok ezer embert kell „fejben tartania” a véradoállomásnak ahhoz, hogy a szükséges mennyiségű és minőségű vér bármelyik pillanatban rendelkezésre álljon. Hogy győzik ezt?**

— Jókora tette föl a kérdést: január 1-től már győzzük a mindent tudó számítógép segítségével. Jöjjön, ami nálunk látható, azt megmutatom.

Az asztalon két, okosságát egyszerű külsővel leplező berendezés. Látásra egy összeházasított írógép meg egy kis képernyő.

— **Alfanumerikus display-k** — mutatja be őket szakmai nevükön **Korbay Istvánné**, programozó matematikus. Összekötetésben állnak a SZOTE számítástechnikai központjában levő R-10 számítógéppel, amelybe 22 ezer vérado adatait lápláltuk be. A törzsadatár bővítését, módosítását ezekkel a kis gépekkel oldjuk meg. A gép bejegyzi — és megjegyzi — az új véradokat, adataikat, s minden vérado után a változásokat is. Két ember a géppel együtt napi egy, máskor óra alatt végzi el mindezt, s ami a fő: hiba nélkül.

— **Mire ad választ egy gombnyomásra ez a masina?**

— Amellett, hogy Szeged és a járás véradoit, adatait precízen nyilvántartja, kérésre kikeresi vércsoport szerint a véradoásra alkalmas donorokat, elkészíti a havi, a fél-éves és éves összesítő táblázatokat.

— **Az ott dolgozó szervezőknek így több idejük jut a papírmunka helyett az emberekre.**

— **Hogyan!** A gépet befogjuk még olyan igazán szívből jövő, de eddig renetget időt elrabló munkára is, mint a véradok születésnapüdvözölő lapjának megcímezése, Merthogy ez már kedves hagyomány itt...

Ha a véradoállomás munkájával ismerkedik az ember, azon sem csodálkozik, hogy itt még a gépnek is szíve van. Talán senkinek nem jutna eszébe, hogy szerelőt hívjon, ha a sikeres műtét után a pécsi betegnek címez meg egy születésnap gratulációt. Mi is szívesen aláírunk.

Chikán Agnes

Filmek, nézők, statisztikák

Tavaly 2 millió 365 ezren mentek moziba Csongrád megyében. Több mint Budapest teljes jóssága. Mégis az előző évvel összehasonlítva — 13 százalékkal kevesebben. Mindazonáltal a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalat a látogatottság alapján még így is a hetedik helyen zárta az 1980-as évet, a megyék rangsorában. A vállalat sikeres akciót közre tartott a másodikban megrendezett gyermekfilmfesztivál, meg a megyei és a városi tanács támogatásával szervezett szünidei matinéisorozat. Kezdeményezések idein lesznek. Figyelembe véve, hogy 1981 a rokkantak éve, rendszeres vetítéseket tartanak a Szegedi Fonalfeldolgozó Vállalatnál, valamint a különböző szociális otthonokban. A gyermekmatinékon rendszeressé teszik a sorsolást, így a megye városiban ebben az évben először nyelhetnek különféle játékokat a moziba látogató kisladók.

Még egy örömhír: a magyar filmeket a nézők 40

százaléka, 477 ezer ember nézte meg. A Psyché példájul, csak Szegeden, ahol három hétig volt műsor, 25 ezren látták. Több, mint amennyien manapság egy válogatott futballmérkőzést a Népstadionban...

Idén 201 új filmet mutatnak be: közülük 26 magyar, 73 a fejlett tőkés országokból érkezett, 37 szovjet, 61 mai szocialista állam filmje, négy pedig a fejlődő országokban készült. A látogatottság 1981-ben, várhatóan, továbbá 3 százalékkal csökken — tehát kisebb mértékben, mint eddig. Az ember hajlamos azt hinni: a kevesebb mozilátogató nem túl lelkesítő tényének egyik fő oka az lehet, hogy például egy színes, szélesvásznú, kétrészes „felemelt helyárral” ajánlott produkcióért nemigen fizetnek 40–50 forintot. Am ezzel sem magyarázható, hogy 1980-ban a Film és Ifjúságiakció a megyei moziüzemi vállalat, a KISZ-szel közösen, Szegeden és a szegedi járásban 1400—1400 kedvezményes

bérletet osztott szét, s nem is egy nagyüzem akadt, ahol a bérletek közül mindössze egy, azaz egyetlen darab kelt el...

D. L.

Mezőgazdasági könyvhónap

A szövetségi várossal alakulásának 30. évfordulóját ünnepelő nagytkun város, Turkeve Vörös Csillag Filmszínházában pénteken Szabó István, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke megnyitotta a teli mezőgazdasági könyvhónap országos eseménysorozatát. Hangsúlyozta: a tudomány és a technika mind nagyobb szerepet kap a mezőgazdálkodásban, térhódítását hatékonyan segíti a mezőgazdasági szakönyvek széles skálája. A legelgúgottabb faluban dolgozó szakemberek is hozzájárhatnak a teljes szakirodalomhoz. A mostani ünnepi könyvhónapra hat kiadó gondozásában 43 szakkönyv jelent

Kritikusok díjai

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége film- és tévékritikai tagozata elemző vita után úgy foglalt állást, hogy 1980-ban igazán jó film, egyértelmű siker nem született, ezért idén a legjobb film díját nem adta ki. A vitában négy film — a Vasárnapi szülők, a Vámmentes házasság, a Békeidő és a Harcmódor — értékeiről esett a legtöbb szó. Ez utóbbi kettő forgatókönyvét Szalai Györgyi írta. Ezért a legjobb forgatókönyvíró díjat kapta meg. A legjobb színésznői díjat Esztergályos Ceciliának, a Vámmentes házasság és a Boldog születésnapot, Marilynn című filmekben, a legjobb színészi díjat Fekete Andrásnak, a Békeidő című filmben nyújtott alakításáért ítélte oda.

Az okleveleket és a plaketteket pénteken a magyar sajtó házában Pályfy József, a MUOSZ elnöke adta át.

Zenei naptár

Lengyel vendégművészek

Egy hét leforgása alatt két lengyel vendégművész adott rangévűt a szegedi koncertközönségnek. Előbb a nemzetközi rangú hegedűművész, Wanda Wukomszka szólóestje buvöltte el a Tisza szálló hangversenyteremének hallgatóságát (három teljes Bach-partiát játszott, sőt ráadásra újabb Bach-tételt, meg egy Baczevitz szólóművet, s még annyit rola, Zathureczky Edénél tanult Budapestén, így a méltán világhírű Hubay-iskolából is hozott izellit), most meg a lengyel fiáharmonia zenekarának nagy reményű dirigense Wojciech Michniewski állt a szegedi szimfonikusok élén a Zenés Színházban. Műsorukon a mai lengyel zene doyen-jének, Witold Lutoslawskinak Bartók emlékére készült vonózenekari Gyászzenéje, Mozart négy fúvós-szólójának ajánlott Sinfonia concertante-ja és Mendelssohn III. úgnevezett Skót szimfóniája szerepelt.

A Mozart-mű oboaszólóját Meszlényi László, kürtszólóját Kirdy István játszotta, klarinétosa Török János, fagottistája Mojzer Antal volt — valamennyien a közreműködő szimfonikusaink művészelként léptek „egy sorral előbbre”, úgylis mint szólisták. Léptek, pontosabban ülhetek volna, ha a versenyművek előadásainak formai kritériumai szerint megkülönböztető elhelyezést kapnak a szólisták (amelynek persze nemcsak látvány-szempontjait vannak, kihatnak a hangzásra is). A négy fúvós azonban a zenekarba

A munkahelyi művelődésről

A munkások művelődéséhez és kulturált szórakozásához a szakszervezeti otthonok és klubok hálózata is jó feltételeket biztosít — állapították meg a művelődési otthonok vezetőinek pénteki országos tanácskozásán a SZOT székházában.

A szakszervezetek több mint kétszáz művelődési otthonát és csaknem kétezer munkahelyi klubot tartanak fenn, különösen 1974 és 1979. között költöztek nagy összeget fejlesztékre. Ezidő alatt 56 intézményt korszerűsítették a SZOT támogatásával. Bár az anyagi források számottevő bővítése nem lehetséges, a VI. ötéves tervidőszakában is 150 millió forinttal támogatja a SZOT a kulturális intézményeket. Újabb negyvenkét művelődési otthont korszerűsítettek, ezzel lehetővé teszik, hogy a dolgozók jobb körülmények között tanuljanak, szórakozzanak.

A tanácskozáson sok szó esett a nehezebb anyagi feltételekről, s egybenhangzó volt a vélemény, hogy a kulturális célokat rencelkezésre álló pénzzel is jobban kell gazdálkodni. Az új fejlesztéseknek mindenekelőtt a munkások, szocialista brigádok, a bejáró dolgozók, a munkásszállásokon lakók művelődését kell szolgálniuk. Többben figyelmeztettek, hogy a bevétel növelése érdekében egyes művelődési otthonok engedményeket tesznek a kulturális érték rovására. Javasolták, hogy a munkahelyi értelmiséget nagyobb mértékben vonják be a kulturális nevelőmunkába. A munkahelyi nevelés módszertani hálózatát is mielőbb ki kell építeni, hogy annak segítségével valóban a mai követelményeknek megfelelő formákat találjanak mindenütt a dolgozók művelődéséhez, szabadidejének hasznos eltöltéséhez.

(MTI)

Műsorajánlat

Kaganok népe címmel a kunbányonyi avar fejedelmi aranyleletek kiállítását rendezik meg — dr. Szeles Zoltán művészettörténész nyitja meg.

Arlatot holnap, február 1-én délelőtt 11 órakor Vilangó István, a Művelődési Minisztérium közgyűjtésményi fősztályának vezetője nyitja meg, a tárlatot H. Tóth Elvira, a Katona József Múzeum tudományos főmunkatársa és dr. Garam Éva, a Magyar Nemzeti Múzeum osztályvezető-helyettese rendezte. A kiállított anyagot a Magyar Nemzeti Múzeum, valamint a Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar és Szolnok megyei múzeumok gyűjteményéből válogatták.

Máté Ottília közel 30 festményéből nyílik kiállítás a kisteleki Szabadság Művelődési Ház rendezésében holnap, február 1-én délelőtt 11 órakor a Magyar-Szovjet Barátság Munkás-klub kisteleki, Kossuth utca 18. szám alatti kiállító-teremben. A tárlatot =

amely február 8-ig naponta 10 és 17 óra között tekinthető meg — dr. Szeles Zoltán művészettörténész nyitja meg.

Két szegedi humorista, Nagy Bandó András és Reisz Antal műsora is hallható lesz ma, szombaton 13 óra 5 perces kezdettel a Kossuth-rádióban; az 1980-as Váci búcsú Szabad a színpad! című műsorának felvételét közvetítették.

Szabó András diaporámból rendeznek bemutatót holnap, vasárnap délelőtt fél 11 órakor a Móra Ferenc Múzeum múzeumi matiné-sorozatában. Láthatóak lesznek a XX. átommaradékok, a Kőbezárt fájdlom és a Párizsi impressziók című diaporámák.

Donizetti: Requiemjéből rendeznek lemezbeutatót február 2-án, hétfőn este 6 órai kezdettel a szegedi hangszerekklubban — a TIT Kérés utca 11. szám alatti klubhelyiségében. Előadó: dr. Szűts István.